

A kereset ezen, habár fényes, de rövid korszakának letelte után egy egész század következnek, mely az időközben óriásilag megnövekedett proletárságnak munkát és keresetet nyújtani nem lenne képes. Ily állapotokat pillanatnyi és tulajdonkép csak látszólagos előnyök fejében előidézni azonban az állam maga legkevésbé sem lehet hivatva.

(Folyt. köv.)

A pesti kör- és sugárutak diszfáiról.

A „Budapesti-Közlöny“ melléklapjában azt olvastuk, hogy a közmunkatanács a Pesten nyitandó kör- és sugárutak mentében diszfácul a juharféléket, a bálványfát, a vadgesztenyét és a platánfát kívánja ültettetni.

Nem tudjuk, hogy a t. közmunkatanács mielőtt határozott, a választott diszfák természete, minősége és alkalmazhatósága felől kérdezett-e meg kertészeket vagy nem? de azt igen is hiszszük, hogy erdészeket nem; mert ez utóbbi esetben aligha az általunk maga helyén egyébiránt nagyrabecsült bálványfa a választott diszfák sorába bejutott volna.

Mielőtt a választott fákra és különösebben a bálványfára vonatkozó s a t. közmunkatanácsnak és az illetékes városi közönségnek is beható megfontolásra legmelegebben ajánlt észrevételeinket megtennők, legyen szabad megemlékeznünk arról, hogy a bécsi kör- és sétányutakhoz választott és el is ültetett diszfák között a bálvány- és platánfa szintén ott voltak, a bécsieknek azonban saját kárukon kellett meggyőződni arról, hogy ezek a fák a főutak mentében való ültetésre a délies égaljat bő mértékben nem bíró helyeken nem lehetnek alkalmasak, a mint ezt az ott egyre-másra elszáradt és kipusztult bálvány- és platánfák igazolták.

Tudjuk azt, hogy egy nagy városnak a sokféle csatornák és vezetékek által ugyszólva minden kis ízében áthálózott talaja, az ennek színén többnyire jó mélyre menő és összeverődött sovány homokos feltalaj, az aránylag kis területen élő nagy számu lakosság és állatok, a körében folytatott különemü üzletek, a magas kőépületek közé szoruló és ott megrekedő meleg levegő: egyáltalában nem tekinthetők oly tényezőknek, melyek az élőfák vidor tenyészetét kedvezően segítenék elő. Ugyanezért tehát nem lehet kétség abban, hogy az ily helyekre ültetendő fáknál a díszes alak mellett még azon kellékek is keresendők, hogy a földbe kiömlő és a fölszinen lévő levegőben is előforduló káros minőségü gázok hatásának minél biztosabban ellenállhassanak, a helyi légkörnek lehető legjobban megfeleljenek, s hogy költségkimélés és még közlekedési kényelem szempontjából is minél tartósabb életüek legyenek.

Részünkről azonban ugy vagyunk meggyőződve, hogy a választottak sorába jutott bálványfa — *Aylanthus glandulosa* — mely a parkokba és sétányokra való ültetésének terjedését kétségkívül kevésbé jó tulajdonságainak és szépségének, mint inkább gyors növésének, délies jellegének és ujdonságának köszönheti, az említett szükséges kellékeknek nem felel meg.

A bálványfa nálunk csak utóbbi időkben honosodott meg s életideje Pest körén belül alig lesz 40—50 évnél többre terjedhető, a mi épen nem olyan kor, mely ültetését ajánlaná, azon fölül fiatalabb hajtásai, melyek a többi fákéhoz képest igen későre fásulnak, a nálunk gyakran előforduló késői és korai fagyok alatt sokat szenvednek, lombja nem oly sűrű, hogy egy sétányfától kivánt árnyékot adhatná, ágainak csoportozota szabálytalan, s így koronája sem képződik olylyá, mely a szemlélőre kellemes benyomást tenne, gyengébb szövetü és szerkezetü fája és levelei pedig szintén kevésbbé teszik alkalmassá a felveendett világítógáz hatásainak elviselésére. É tulaj-

donságoknál fogva tehát úgy vagyunk meggyőződve, hogy kár lenne e fát a kör- és sugárutak diszfái közé ültetni, mert ezzel sem szépség, sem hasznosság tekintetében nem lenne nyereség.

A bálványfát elégülékenysége és gyors növésénél fogva legmelegebben lehet ajánlani a pesti és kecskeméti határokon lévő futóhomok megkötésére, de nem Pest főutainak díszítésére!

A juharfélék névszerint nincsenek megjelölve s az általunk olvasott közlemény csupán annyit mond, hogy „Acer“-ek ültettetnek. Az ezen családhoz tartozó nálunk honos háromféle juharfa közül legfőképen a közönséges juhart — *Acer pseudoplatanus*-t — ajánljuk mint olyant, mely külemére nézve leginkább megközelíti a platant, amazéhoz hasonló világoszöldszinü levelekkel bír, s véleményünk szerint amannál szabályosb alkotásu fa. Ezután helyet foglalhat, de már ennél kevesebb mennyiségben az *Acer platanoides*, míg az *A. campestre* szóba sem jöhet.

A vadgesztenye- vagy bokrétafát — *Aesculus hippocastanum* — igen is helyesen választottnak jelezhetjük. Kevésbé mondhatjuk azonban ezt a boglár- vagy platanfáról, melynek eredeti hazája szintén a déli égajl alatt van, s mely a hidegre s arra, ha gyökerei áttörhetlen akadályokra találnak, igen érzékeny s a világitógáz rontó hatását is könnyen sinli. Igaz ugyan, hogy e fa a Margit-sziget üde légkörében s a városligetben is szépen diszlik, de nem feledhető az, hogy a most említett termőhelyek, melyeken a tenyészet sikerét előmozdító facsoportokban él, nem hasonlíthatók össze a kör- és sugáruton lévő tenyészeti helyekkel. Ezzel egyébiránt épen nem kívánjuk azt mondani, hogy a boglár-fából egyetlen példány sem lenne ültetendő, hanem csupán csak annyit, hogy ennek példányai eltérőleg azon elfogadott szabálytól, melyszerint a választott fanemek az illető utakon „egyenlően váltakozva“, tehát egyenlő mennyiségben fognak ültettetni, a többinél kevesebb számban lennének veendők s azok inkább a védettebb helyekre ültetendők.

Ez állításunkat egyébiránt aligha kétségbe vonhatja akárki, mihelyt tudja, hogy a boglárfa az ágak levágását és nyesését, ha eltüri is, de inkább érzi, mint sok más fa, s a vágáshelyeken a rothadásnak könnyen ki van téve, természetese pedig, hogy nagy számban lévő vastag méretű főágainak megfelelő mennyiségű mellékágakkal nem bír, s a főágakon is mindenütt könnyen kiverő szalmaszál s irónvastagságú és vesszőszerű galyai a hideg által könnyen szenvednek, a vastag ágakat pedig az egy vonalra szoritott nagy erejű szél könnyen törí, a mi nem oly tulajdonság, mely a többi fákkal egyenlő mértékben való ültetést kiválóan ajánlhatná.

Áttérve most már a mellőzött, de azért nagy figyelemre érdemes fákra, sajnálattal kell kifejezést adnunk annak, hogy fajunknak az idegen után való kapkodásban és annak többrebecsülésében álló hibája még a fáknál is igazolásra talált. Egészen mellőzve lettek ugyanis a hársak és a szilfa, holott ezek épen honos fáink s igen alkalmasak arra, hogy a főutak mentében helyet foglalhassanak, s ott, mivel égaljunk alatt épen otthonosok, vidoran tenyészsenek.

A hársfának a bálványfa helyett való ültetését eléggé melegen nem ajánlhatjuk. E fa dus és kellemes zöldszinű lombozata, aránylag hosszú időn át tartó virágzása, virágainak kellemes illatárja, szabályos ágesoportozata, ebből fejlődő ékes koronája s ezeken felül rendkívüli hosszú életideje, mind oly tulajdonok, melyek első sorban teszik érdemessé, hogy a kör- és sugárutakról el ne maradjon. — Ezekhez járul még ama jó tulajdonsága is, hogy 7—10 lábnyi magas és 2—3 hüvelyk vastag példányok annyival biztosabb sikerrel ültethetők, mert mind gyökereinek, mind ágainak megmetszését könnyen elviseli. A világitógáz rombolásának pedig szintén kitünően ellen áll.

Ajánljuk mind a három hársat, a nagy-, kis- és ezüstlevelüt (*Tilia grandis*, *parvifolia* atque *argentea*). A harmadik,

melynél a levelek hátlapja ezüstszinű, a többi hasonló levélzettel nem biró fák között kellemes színvegyületet és változékonyságot nyújtana.

Ajánlható a szilfa, mely a sétányfáknak adni szokott gondozás mellett igen diszes fává képződik, tartós életű, eléggülékeny fa, s a különben természetes törzsön tavasszal rendszeren nagymértékben és igen korán megjelenő pirosas színű virágai kellemes látványt nyújtanak, s levélzete szép sötétzöld színű és sűrű. E fa érdemes arra, hogy egyáltalában ne mellőzzük, és minden esetre sokkal alkalmasabb, mint a bálványfa.

Nem mellőzhetjük még annak megemlítését sem, hogy Berlinben és Párisban s újabb időben Bécsben is, a hárs- és szilfát a főutakhoz igen alkalmasaknak találták.

Végül nem mulaszthatjuk el ide írni, hogy ama körülmény, miszerint a t. közmunkatanács a fákat már megvásárolta, s azok szállítása iránt miként a lapokban olvastuk, az illető vállalkozókkal már szerződést is kötött, épen nem lehet akadály a annak, hogy a kör- és sugárutakra egyáltalában nem illő bálványfát ne mellőzze, s a helyett ne az alkalmasabbakat válassza, hiszen a szerződött szállító, ha a kicserélendő fák megszerzési költségének netaláni különbségét neki megtérítik, épen úgy kész lehet az alkalmasabb hárs- vagy másnemű fa szállítására, mint a mellőzendőre.

Fennebbi sorainkat a legmelegebben ajánljuk azok figyelmébe, kik hivatva vannak az itt érdekelt ügyben dönteni, vagy bármely uton a jobbnak keresztülvitelét eszközölni.

Bedő Albert.